

מה המשותף לבריכות חורף, לעצי חורש ולחיות לילה?

צוות המחלקה הפדגוגית

החטיבה לחינוך ולקהילה, קק"ל
greenwin@kkl.org.il

בריכות חורף

דורה, הודיה, שפיר וקדימה הם שמות של בריכות חורף – מקווי מים עונתיים וייחודיים, המהווים בית גידול לבעלי חיים וצמחים ונמצאים בשטחים בניהול קק"ל. בעבר בריכות חורף היו נפוצות מאוד בישראל, בעיקר בשפלת החוף, אך רבות מהן יובשו או נהרסו בשל בנייה ופיתוח. עם היעלמן הצטמצם מגוון בעלי החיים והצמחים המאפיינים את בית הגידול המיוחד הזה. בשנים האחרונות נרתמה קק"ל לשקם ולטפח שטחים שמתקיימות בהם בריכות חורף, ולהנגיש אותן לציבור הרחב. יחד עם הנגישות הפיזית הכוללת שבילים, שלטים, הגנה ממפגעים ומרפסות תצפית, חשוב לעורר מודעות ואכפתיות בקרב הציבור. לכן צריך להתחיל בחינוך. המחלקה הפדגוגית של קק"ל הכינה חוברת מידע מקיף, מגדיר בעלי חיים בבריכת החורף והצעות לפעילויות. כמו כן, קיימנו השתלמות למדריכי הטוילים שיובילו את קבוצותיהם באתרים האלה. קוראים המעוניינים להתנסות במערכים ובפעילויות מוזמנים להיכנס לאתר שלנו, למדור בריכות החורף.

בכל שנה מקיימת המחלקה הפדגוגית של חטיבת החינוך של קק"ל השתלמויות מקצועיות, ללא תשלום, למדריכי הטוילים המועסקים בה כעובדים עצמאיים דרך חברות הדרכה חיצוניות. ההשתלמויות האלה מוכרות על ידי משרד החינוך לתן תקן, שהוא תו הרישוי המאפשר למדריכים לעבוד במסגרות החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי. נושאי ההשתלמויות נקבעים על ידי חטיבת החינוך בקק"ל, ועוסקים בנושאים שאנו מעוניינים לקדם. אנו מייחסים חשיבות רבה לא רק לנושא ההשתלמות, אלא גם לאפשרות לספר אותו בצורה מסקרנת, חווייתית ומשמעותית עבור קהל היעד, שהוא רב-גילי וכולל ילדים, נוער ומבוגרים בגילים שונים. בשנה האחרונה זכו מדריכי הטוילים של קק"ל להשתלם בנושאים בריכות חורף, עצי חורש וחיות לילה. לפניכם סקירה קצרה של נושאי ההשתלמויות, מאחר שהחומרים יכולים להתאים גם לטוילים ולסיורים עצמאיים. חומרי ההדרכה פתוחים לציבור המחנכים ולקהל הרחב מתוך רצון לאפשר לכמה שיותר סוכני שינוי להשתמש בהם. שיתוף בחומרי הדרכה מאפשר חינוך לערכים שקק"ל מקדמת. כל החומרים מצויים באתר האינטרנט של קק"ל, וניתן להשתמש בהם ללא תשלום.

טיולי לילה

Pistacia) אלה ארץ-ישראלית (*Pistacia lentiscus*) וגם אורן ירושלים (*Pinus halepensis*) ואלון מצוי (*Quercus coccifera*). נוסף למגדיר, הכנו עזרים בנושאים מגוונים, כגון הפצת זרעים ומידע על עצי ארץ ישראל. ניתן למצוא הפעלות בשטח כמו 'בינגו טבע' וכן הפעלות המיועדות לחדר הכיתה או לבית, כדוגמת דפי צביעה. ניתן למצוא את הפעילויות במדור עצים ויער.

מה הלאה?

באתר של החטיבה לחינוך ולקהילה יש פעילויות בנושאים נוספים, כמו שינוי האקלים, ובקרוב יתווספו פעילויות בתחומים אחרים. הצוות הפדגוגי שוקד כעת על פיתוח ערכת פריחה. כשליש מהשטחים שקק"ל מנהלת הם שטחים פתוחים עם תצורת צומח נמוכה, ולכן בחרנו לעסוק בצמחים חד-שנתיים ולהתמקד בהאבקה. מטרת החטיבה לחינוך ולקהילה היא להוציא את הילדים לשטח, לחבר אותם לטבע ולהיכרות עם הארץ. אנו מאמינים שהפעילויות הללו יסייעו לדור העתיד להיות מודע לנושא, ויעודדו אותו לשמור על הטבע.

באזור ששורר בו אקלים ים תיכוני, החורף והאביב קצרים יחסית, והקיץ ארוך, לח וחם. קשה לטייל בקיץ, אבל מצאנו פתרון שמאפשר להתמודד עם מזג האוויר ולחוות את הטבע בצורה מהנה שאינה מערבת מים – יצרנו מערכים לטיולי לילה. החושך אומנם מקשה על הראייה, אולם מגוון גדול של בעלי חיים, כמו גחליליות ועטלפים, פעיל בלילה, ויש גם פרחים שפורחים בלילה, כדוגמת נר הלילה החופי (*Oenothera drummondii*) וחבצלת החוף (*Pancreatium maritimum*), שריחים הטוב מתחזק בלילה. לשם הנגשת החומר הכנו מדור מיוחד עם תכנים, עצות ועזרי הדרכה, וכמובן בנינו גם יום הכשרה. את כל אלה ניתן למצוא במדור חכמים בלילה – הדרכת טיולים בלילה.

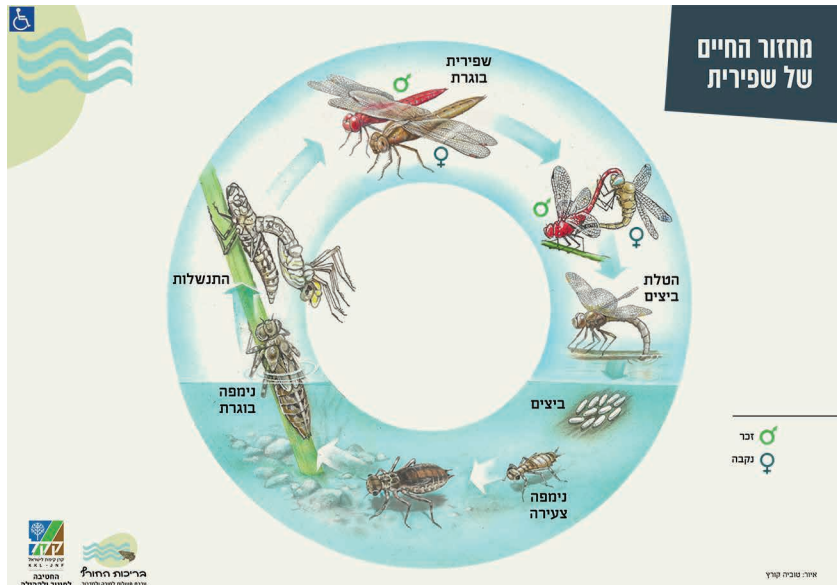
עצי יער וחורש

ישראל משופעת בעצים שונים, המצויים בחורשים טבעיים וביערות נטועים. יצרנו מגדיר ידידותי לעצי יער וחורש, הכולל עצים כמו קטלב מצוי (*Arbutus andrachne*), אלת המסטיק

סרקו את הקודים לפעילויות:

השתלמות מדריכים בשוני, סדנת איזון אבנים

מחזור החיים של השפירית. עמוד מתוך חוברת ההדרכה "בריכת החורף" שהפיקה החטיבה לחינוך ולקהילה של קק"ל איור: טוביה קורץ

השתלמות בריכות חורף בשרון 2024

השתלמות לילה באילנות